

ספר

לבוש מלכות

אוצר דיני לא ילבש

גבר שמת אשה

פתיחת הספר

שלמה המלך ע"ה אמר עשות ספרים הרבה אין קץ (קהלת יב, יב), ולימד אותנו בחכמתו שלמרות כל הספרים היוצאים חדשים לבקרים כחול אשר על שפת הים, אין לאדם לפטור עצמו מחובתו להוציא לאור את ספריו וחדושויו, כי כל אחד ומה שהבינו מדעו ורוחו בחכמה שנתן לו ה' ית', [עיין סנהדרין (צא:), תורה מורשה היא לכל ישראל, ועיין שו"ת צפנת פענח (דפו' ורשא, סימן ו), ע"ש].

ורעיוני על משכבי סליקו, והעיר ה' את רוחי לכתוב ספר על הלכות לא ילבש גבר שמלת אשה, וממחשבה למעשה נטלתי הקולמוס והחילותי להעלות ההלכות הקשורות לנושא זה על הנייר ועל הדפतर.

הטעם שבחרתי לכתוב דווקא על נושא זה תחילה הוא משום נטיית לבי ללמוד הלכות אלו, וכבר אמרו רבותינו אין אדם לומד אלא במקום שלבו חפץ (ע"ז יט.), כי הכל הולך אחר נטיית הלב, והחילותי במלאכה וחפשתי בספרים כל מה שקשור להלכות אלו בעת ההיא אחפ"ש, ילפינן חיפוש מחיפוש בספריות ובבתי עקד ספרים, ולא מצאתי ספר שקיבץ הלכות אלו במסודר עם פרקים וסעיפים, ובראותי כך, חצני נערתי לשאת עול המלאכה על שכמי והתחלתי ללקט כל הדינים הקשורים להלכות אלו, החל מהתורה ומדברי רבותינו התנאים והאמוראים וכלה בדברי ספרי השו"ת, אחרוני הזמן, ושאר ספרים, וסדרתים יושב בסד"ך לפי פרקים, וסעיפים שנית"י, ומתחת לאר"ש, ארש"ו אר"ש ברזל, חקקתי בעט ברזל ועופרת ביאורים והערות, ללמוד וללמד מבטן מי יצאו אלו ההלכות, והכל כדי שיהא הלכה ברורה ומשנה ברורה במקום אחד, גם כתבתי ביאור ומראי מקומות על דברי מרן הש"ע בהלכות אלו, ויתחלק לב' חלקים, הא', הוא דברי הפוסקים על גוף דברי מרן הש"ע, והשני, הוא חלק הביאורים.

ולא אכחד, כי פעמים לאהבת הפלפול וחדותא דשמעתתא נטיתי קצת מן הענין ונכנסתי מעט בעובי הקורה לנטות מן המטרה, ורוב ככל הפעמים הדבר לא בא בגוף ההערה אלא בהערת שוליים מתחת לאר"ש, כדי לא להלאות את הקורא, גם למעלה באו פסקי ההלכות בשפה ברורה ובנעימה כדי שגם הקורא אשר אין עתותיו בידו יוכל ללמוד לכל הפחות את עיקרי הדינים וההלכות, כל אלה כתבתי וערכתני בחסד ה' יתברך עלי מאשר פרי"ו נתן בעט"י.

והנה, הלכות לא ילבש גבר שמלת אשה באו בשו"ע תיכף ומיד אחר הלכות חוקות הגויים וגם הרמב"ם הביאם בה' ע"ז וכן הכל בו ועוד, וגם אסרו הדבר משום פריצות ועיין בריש הספר (פ"א הע' א), מ"ש בזה, ובני ישראל נגאלו ממצרים בזכות שלא שינו שמם לשונם ומלבושם

כא. ומותר לגבר לנפנה במניפת אשה בימי הקיץ החמים.

כב. לאור האמור יש להקל לגבר ללבוש בגד תחתון של אשתו וכן לאשה ללבוש בגד תחתון של בעלה, [או גרביים באופן שהם מתחת לנעליים ואין רואים אותם וכן כל כיו"ב]. כיון שאין לבוש זה לשם יופי וני.

שלמת מנחם

אינם נראים לעין, ובר מן דין יש לעין כד מן כביי (סימן קפב), ליישב את המה בדברי הרמב"ם שמחד גיסא פסק טבאי דאשה שערתה עדי איש וכן איש שערו עי אשה לוקין, ומאידך פסק שהמעביר שערו השחי ובית הערוה אינו לוקה מהתורה אלא מדרבנן, ויישב שהרמב"ם מפרש רבי נאן לאסר ראב"י לחקן בחיקוני אשה אלא בגדי דמינכר דומיא דלבישת כלי זיין ואשה, אם היכא דמטמר כגון בית השחי ובית הנתיב אינו בכלל זה, ושעמיה משום דהיינו הניב ככהאי גוונא לא יהיה כלי גבר וכו' כד בגונו דמצוי למיתי מינייהו ליהי הניב דמחלף איש באשה או אשה באיש חלף שאינו מחלף אלא בדבר אחד וכלל דבריו הוא ניכר יפה אפי"ה הכי אסורו מהו כו"י אבל בדברים הנסתרים מן העין אצט שהם משונים באיש מבאשה כיון שהם נראין לעין לא אתי לאחלוטי בהו סתו לאשה לפיכך אינם בכלל אסורא דקרא, והו לא אתי בהו ליהי תועבה כלל, ע"כ תל"א שאיסור מדרבנן יש אפילו כשלוכשת בשמך דהא המעביר שער בית השחי ובית הנתיב לדעת הרמב"ם לוקה מדרבנן, ועל אף שהו בצנעא, מ"מ בניד כיון שהוא להחיל על הצננה יש להקל, ובסי עין חיים רד"ק וק"ל קלה אר לא), חשב להוכיח שאפילו כתי שייך איסור לא ילכש מרביר היתעט כתי ושוב דחה זאת, והובא לעיל (סימן ק"ד) דהו ומצאתי כס"ד לגאון ר' יששכר הכהן כ"ד

בשורת רעין אברהם אדורעאל (חאו"ח, סימן סח), ע"ש. ובסי אילת השחר עה"ח (עמ' קמו), דו"ק. וע"ע בשו"ת קול אברך (סימן סב), ובשו"ת רבבות אפרים ח"ו (סימן קה וזמח), ע"ש. וכעת נדפס שו"ת דברי מנחם מיעוט ושם (סימן נג), כתב להשיב על סברא זו שהמטריה אינה בכלל מלבוש, דסו"ס יש לאסור משום עירוי וקשוט נשים, שכל עירוי וקשוט נשים אסור, וכמ"ש החכ"א שאסור לאשה לילך במקל של איש, ע"ש. וכ"כ בשו"ת שערי חיים רוטר (סימן קיד), ע"ש. וע"ן לקמן (פ"ג), מה שכתבנו בס"ד בענין זה, ע"ש. ואחרי"כ, יש לע"ד שהרי זה דומה למ"ש החכ"א בהמשך, שליקח מקל של אשתו כדי שלא ליפול וכן להניף במניפה של אשתו מפני החמה מותר, ע"ש. והיה לניד. וע"ע בשו"ת חיי הלוי ח"א (סימן נה אר"ט), ובח"י"ב (סימן עב), ע"ש.

כא. כ"כ בבית אדם (שם), וביאר שכיון שאינו לבוש אשה יש להקל מפני החמה, והביאו הדרכי תשובה (סימן קפב סק"י), להלכה, ע"ש. ובלא"ה נראה שיש להקל כיון שמה שאסור החמים לגבר הוא ללבוש שמלת אשה וכאן אינו לבוש המניפה אלא אוחזה בידו, וכמ"ש לעיל לגבי מטריה, וע"ן מ"ש לקמן (פרק ג), ע"ש.

כב. פשוט דכל שכותנו להגן מפני הצננה ואין כוונתו לשם יופי מותר, וכבגדים התחתונים ראי שאין כוונתו לשם יופי דהא

כג. וכן מותר לגבר ליתן עליו סינר להציל מפני הלכלוך וכדו' אפילו אם ידוע באותו מקום שהוא מיועד לנשים. [ופשוט שח"ה שמותר לגבר להשתמש בממספתת אף של אשה, ובלא"ה יש להקל בזה, כיון שאינו מלבוש, וע"ן לעיל (ס"ב), מ"ש בשם הגר"ש אויערבך, וכן העלה להקל בשו"ת קול אברך ח"א (סימן מג), ע"ש].

כד. אפילו אם לובש כל גופו כגבר ושינה במלבוש אחד כאשה עובר משום לא ילכש, וכן להיפך.

שלמת מנחם

חמר על ירושלמי ברכות (פ"ב ה"ג, עמ' סה), שכתב, שדודת אמו היתה לובשת ציצית תחת הבגדים, וכתב שמסתמא היו עוד נשים שנהגו בזה בדורות הקודמים ולא חששו לאיסור לא ילכש משום שכשהיא לובשת תחת בגדיה אין חשש, ע"ש. ומ"ש שבגריים מותר רק באופן שאין רואים אותם, הנה כשבת (קכ.), חשיב כהרי י"ח בגדים אנפלאות והיינו גרביים, ומבואר שגרביים בכלל מלבוש הם ועל כן אסורים הם מדין לא ילכש, ואולם אם לובשם מפני הצננה יש להקל וע"ף שיהיו מתחת ללבוש ולא יתגלו, וע"ע בסי מלבושי כבוד ותפארת (פ"א ס"ק כה), בשם הגרי"ש אלישיב שליט"א, ע"ש.

כג. כיון שאינו לבוש את זה לשם גוי אלא להציל מהטניף, ופשוט, וכן העלה בשו"ת רבבות אפרים ח"ד (סימן ריב), ע"ש. כד. כן מוכח מלשון הרמב"ם בשה"מ (מצוה טל), שכתב, וכל אשה שתתקטט כ"אחר מתכשיטי האנשים המפורסמים בעיר ההיא שזה תכשיט מיוחד לאנשים לוקה, ע"ש. וממ"ש באחד מתכשיטי האנשים ששמע ראפילו אם מתקטט בתכשיט אחד של נשים יש בו איסור לא ילכש, וכן מוכח עוד ממ"ש בחבורו ביד החזקה (פ"ב מה' ע"ז

ה"י), וז"ל: לא תעדה אשה עדי האיש, כגון שתשים ראשה מצנפה או כובע או תלכש שריון וכיוצא בו וכו', ולא יעדה איש עדי אשה כגון שילכש בגדי צבעונין וחלי זהב במקום שאין לובשין אותן הכלים אלא נשים, הכל כמנהג המדינה, ע"כ. וממ"ש כגון מצנפה או כובע או תלכש שריון וכיו"ב שכל אלה בגד אחד הם, וכן חלי זהב דהיינו תכשיט זהב [ע"ן משלי כה, יב], ומשמע שגם בבגד אחד יש איסור לא ילכש, וע"ע בסי המנהיג (הלי סוכה, עמ' ת"ח), על מה שנהגו לעשות עטרה מעץ בשמחת תורה ולסבבה בצעיפי הנשים ולחפור ולאנד סביבוחיה ולתת עליו כל חלי וכחם תומי הנשים וטבעותיהן ותכשיטין שעליהן תוהגין אותה על התורה כשמצדאין אותה וכו', מ"מ יש בו חשש נגאי משום לא ילכש גבר שמלת אשה שהן מתנאין בתכשיטי הנשים, ע"ש. ועל אף שעטרה הוא בגד אחד ומוכח שגם כשלוש בגד אחד שייך איסור לא ילכש וכ"כ מן כביי (סימן קפב), בדעת הרמב"ם שכן הוא מפרש את הסוגיא בנדר (טז.), אליבא דראב"י, ע"ש. וכן פסק הרמ"א בהג"ה (סימן קפב ס"ה), וכ"כ הגרי"א (ס"ק ז), בדעת מן הש"ע, ע"ש. וע"ן בט"ז (ס"ק ו), ע"ש. וע"ע בשו"ת מהר"ם ח"ו (סימן נה, סדרה ער